

61969J0041

**HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 15 IULIE 1970¹**

**ACF Chemiefarma NV
împotriva Comisiei Comunităților Europene**

Cauza 41/69

În cauza 41/69

ACF CHEMIEFARMA NV, societate pe acțiuni, cu sediul în Amsterdam, reprezentată de către avocatul H. van den Heuvel, Rokin 84, Amsterdam, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul lui E. Arendt, Centre Louvigny, 34 b, rue Philippe-II,

reclamantă,

împotriva

COMISIEI COMUNITĂȚILOR EUROPENE, reprezentată de consilierul său juridic, E. Zimmermann, în calitate de agent, asistat de către G. Van Hecke, avocat la Cour de cassation din Belgia, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul consilierului său juridic, É. Reuter, 4, boulevard Royal,

pârâtă,

având ca obiect o cerere în anulare sau de reformare a Deciziei Comisiei din 16 iulie 1969, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene din 5 august 1969 L 192, p. 5 și urm., privind o procedură în temeiul articolului 85 din Tratatul CEE,

CURTEA,

constituită din R. Lecourt, președinte, R. Monaco și P. Pescatore, președinți de cameră, A. M. Donner, A. Trabucchi (raportor), W. Strauß și J. Mertens de Wilmars, judecători, J. Gand, avocat general, A. Van Houtte, grefier,

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

1 Întrucât, împreună cu alte cinci întreprinderi olandeze care ulterior au fost întotdeauna reprezentate de către aceasta, N V Nederlandse Combinatie voor Chemische Industrie, Amsterdam (denumită în continuare „Nedchem”), a cărei succesoare în drepturi este reclamanta, a încheiat în 1958 un acord cu întreprinderile C.F. Boehringer & Söhne, Mannheim și Vereinigte Chininfabriken Zimmer & Co., GmbH, Mannheim (denumite în continuare „Boehringer”) și Buchler & Co., Braunschweig, prin care aceste întreprinderi

¹ Limba de procedură: olandeza.

și-au rezervat piețele naționale respective și au prevăzut stabilirea prețurilor și a cotelor la exportul de chinină și chinidină către alte țări;

2 întrucât Buchler s-a retras din acest acord la 28 februarie 1959;

3 întrucât în iulie 1959, ca urmare a intervenției Bundeskartellamt, căreia acordul îi fusese notificat, Boehringer și Nedchem au modificat acest acord astfel încât să fie excluse livrările către statele membre ale CEE;

4 întrucât în 1960, între Nedchem și celelalte două întreprinderi menționate anterior s-a constituit un nou cartel, iar la scurt timp, acesta a fost extins și la întreprinderi franceze și engleze;

5 întrucât acest cartel s-a bazat, în primul rând, pe un acord privind comerțul cu țările terțe (denumit în continuare „acord privind exportul”) și care prevedea, printre altele, stabilirea de comun acord a prețurilor și a reducerilor aplicabile exporturilor de chinină și chinidină și repartizarea cotelor de export pe baza unui sistem de compensare pentru cazul în care cotele la export ar fi fost depășite sau nu ar fi fost atinse;

6 întrucât, pe de altă parte, un gentlemen's agreement între aceleași părți a extins dispozițiile menționate anterior asupra tuturor vânzărilor efectuate în interiorul pieței comune;

7 întrucât această înțelegere a stabilit, de asemenea, principiul protejării piețelor naționale în favoarea fiecărui producător și a obligat membrii francezi ai cartelului să nu fabrice chinidină sintetică;

8 întrucât Comisia, prin Decizia din 16 iulie 1969 (JO L 192, p. 5 și urm.), considerând că restricțiile privind concurența prevăzute astfel puteau afecta comerțul între statele membre, a aplicat reclamantei o amendă de 210 000 unități de cont;

9 întrucât, prin cererea depusă la grefa Curții la 13 septembrie 1969, întreprinderea Chemiefarma N V a introdus o acțiune împotriva acestei decizii;

A — Cu privire la motivul referitor la necompetența Comisiei

10 Întrucât reclamanta, bazându-se pe faptul că respectivul acord privind exportul a fost notificat autorităților naționale competente fără ca să fie ridicate obiecții, solicită Curții să analizeze în ce măsură articolele 88 și 89 din tratat și, după caz, Regulamentul nr. 17/62 al Consiliului contestă competența Comisiei de a evalua acordurile notificate astfel;

11 întrucât în temeiul articolului 9 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17, „autoritățile statelor membre rămân competente pentru aplicarea dispozițiilor articolului 85 alineatul (1)”, dar numai „atât timp cât Comisia nu a inițiat nicio procedură în temeiul articolelor 2, 3 sau 6” din regulament;

12 întrucât caracterul provizoriu conferit astfel intervențiilor autorităților naționale nu ar putea aduce atingere exercitării depline, de către Comisie, a competențelor sale în cadrul pieței comune;

13 întrucât, în orice caz, gentlemen's agreement care reglementau comportamentul membrilor cartelului în cauză în cadrul pieței comune nu au făcut obiectul notificării menționate anterior;

14 întrucât, prin urmare, obiecția nu este întemeiată;

15 întrucât reclamanta susține că, urmare a faptului că nu a furnizat proba necesară pentru a dovedi existența condițiilor impuse pentru aplicarea articolului 85, Comisia nu și-a demonstrat competența;

16 întrucât această obiecție se referă la încălcarea unor norme fundamentale de procedură și nu la competența Comisiei;

B — Cu privire la motivul referitor la prescriere

17 Întrucât reclamanta aduce acuzații Comisiei care nu luat în considerare faptul că încălcarea pretinsă ar fi trebuit să se prescrie, având în vedere termenul dintre data la care s-au petrecut faptele și deschiderea procedurii administrative de către Comisie;

18 întrucât dispozițiile care reglementează competența Comisiei de a aplica amenzi în cazul unei încălcări a regulilor de concurență nu prevăd nicio prescripție;

19 întrucât, pentru a-și îndeplini funcția de a asigura certitudinea juridică, un termen de prescripție trebuie stabilit anterior;

20 întrucât stabilirea duratei și a normelor de aplicare intră în sfera de competență a legiuitorului comunitar;

21 întrucât, prin urmare, obiecția nu este întemeiată;

C — Cu privire la motivele referitoare la procedură și la formă

I — Cu privire la motivele referitoare la comunicarea obiecțiilor

22 Întrucât reclamanta susține faptul că, în comunicarea obiecțiilor, adusă la cunoștință la 30 mai 1968, Comisia a indicat într-un mod insuficient obiecțiile care i-au fost aduse și mijloacele de probă utilizate;

23 întrucât, prin această omisiune, Comisia ar fi împiedicat controlul Curții asupra legalității deciziei atacate;

24 întrucât articolul 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17 obligă Comisia, înainte de a adopta o decizie cu privire la amenzi, să ofere celor interesați ocazia de a-și face cunoscut punctul de vedere referitor la obiecțiile pe care aceasta le-a reținut în privința lor;

25 întrucât articolul 4 din Regulamentul nr. 99/63 al Comisiei prevede faptul ca, în deciziile acesteia, Comisia să ia în considerare numai obiecțiile adresate întreprinderilor

și asociațiilor de întreprinderi în privința cărora acestea din urmă au avut ocazia de a-și face cunoscut punctul de vedere;

26 întrucât comunicarea obiecțiilor îndeplinește cerința respectivă, având în vedere faptul că aceasta enunță, chiar și în mod succint, dar clar, faptele esențiale pe care se bazează Comisia;

27 întrucât obligația impusă Comisiei prin articolul 19 este îndeplinită de îndată ce aceasta furnizează, în cursul procedurii administrative, elementele necesare apărării;

28 întrucât, în prezenta cauză, Comisia a expus în mod clar faptele esențiale pe care aceasta a întemeiat obiecțiile formulate, referindu-se în special la declarațiile cuprinse în procesele-verbale ale anumitor reuniuni ale întreprinderilor în cauză și la corespondența referitoare la protecția piețelor naționale dintre aceste întreprinderi în perioada octombrie-noiembrie 1963;

29 întrucât, pe de altă parte, susținând, pe baza verificărilor, că cei interesați au continuat să schimbe date cu privire la vânzările acestora în funcție de eventuala compensare a cantităților și au menținut până la sfârșitul anului 1964 o politică uniformă a prețurilor, Comisia a dedus continuarea aplicării, după 1962, a gentlemen's agreement cu privire la activitatea de producție și de vânzare în piața comună;³⁰ întrucât, prin urmare, obiecțiile ridicate cu privire la comunicarea obiecțiilor, nu sunt întemeiate;

II — Cu privire la obiecția referitoare la consultarea dosarului administrativ

31 Întrucât reclamanta susține că, refuzând să-i permită, în cursul procedurii administrative, consultarea documentelor esențiale pe care se bazează decizia atacată, Comisia a încălcat dreptul la apărare;

32 întrucât pârâta răspunde că i-a permis reclamantei să consulte documentele care prezentau importanță în evaluarea obiecțiilor;

33 întrucât în comunicarea obiecțiilor se pretinde că reclamanta, împreună cu alți producători de chinină, a urmat până în 1966, în special pentru vânzările acesteia în Italia, Belgia și Luxemburg, o politică a prețurilor comune;

34 întrucât, în conformitate cu această comunicare, comportamentul concertat rezultă în special din uniformitatea prețurilor practice de către întreprinderi pentru vânzările lor în țările menționate anterior;

35 întrucât, în susținerea acestei afirmații, comunicarea obiecțiilor [alineatul (11) ultimul paragraf)] se referă la rezultatele verificărilor efectuate de către agenții Comisiei în aceste țări;

36 întrucât reclamanta, în cursul procedurii administrative, a solicitat Comisiei să-i aducă la cunoștință aceste elemente;

37 întrucât Comisia a respins această solicitare, invocând necesitatea păstrării secretului de afaceri al celorlalte întreprinderi;

38 întrucât, cu toate acestea, Comisia a pretins ea însăși că aceste întreprinderi și-au comunicat reciproc și în mod regulat datele cu privire la cantitățile vândute în statele în cauză;

39 întrucât, de altfel, în caz de îndoială, Comisia ar fi putut solicita avizul celorlalte întreprinderi în cauză în ceea ce privește comunicarea documentelor referitoare la acestea, solicitată de către reclamantă;

40 întrucât nu rezultă că întreprinderile în cauză au fost consultate de către Comisie;

41 întrucât, cu toate acestea, pe toată durata procedurii administrative, reclamanta nu a contestat faptul că a practicat o politică concertată a prețurilor până la sfârșitul lunii octombrie 1964;

42 întrucât, în acest mod, lipsa comunicării documentelor nu pare să fi putut afecta posibilitățile de a se apăra ale reclamantei, în cadrul procedurii administrative, decât în ceea ce privește perioada noiembrie 1964 — ianuarie 1965;

43 întrucât, prin urmare, este necesar ca acest element să fie conexas fondului cauzei;

III — Cu privire la obiecțiile referitoare la redactarea procesului-verbal al audierii

44 Întrucât reclamanta impută Comisiei că nu a ținut seama de articolul 9 alineatul (4) din Regulamentul nr. 99, omițând în special să prezinte celor interesați, într-un termen rezonabil, un proces-verbal complet și exact al audierii, stabilind un termen mult prea scurt pentru prezentarea observațiilor sale și fără a se asigura, înainte de adoptarea deciziei atacate, de acordul său cu privire la proiectul procesului-verbal;

45 întrucât, în cursul procedurii administrative, reclamanta, care dispunea de un termen de trei săptămâni pentru a prezenta observațiile cu privire la proiectul procesului-verbal pe care i l-a înaintat Comisia, nu și-a exercitat dreptul de a propune amendamente și nici nu a cerut o prorogare a termenului;

46 întrucât, prin urmare, nu este întemeiată plângerea adresată Comisiei de a fi stabilit un termen prea scurt și de a nu se fi asigurat, înainte de a adopta decizia atacată, de acordul acesteia privind procesul-verbal;

47 întrucât reclamanta susține, de asemenea, că, prin faptul că nu i-a prezentat textul în limba olandeză, Comisia a încălcat principiile prevăzute la articolele 217 și 248 din Tratatul CEE, coroborate cu dispozițiile Regulamentului nr. 1 al Consiliului;

48 întrucât în sensul articolului 3 din Regulamentul nr. 1 al Consiliului, textele adresate de către instituții unei persoane aflate sub jurisdicția unui stat membru se redactează în limba statului în cauză;

49 întrucât faptul că nu a comunicat o versiune olandeză a proiectului de proces-verbal constituie, prin urmare, o neregulă/un viciu în redactarea acestui document care îi poate afecta regularitatea;

50 întrucât, cu toate acestea, din argumentele aduse de reclamantă, rezultă că aceasta a putut lua cunoștință în timp util de conținutul procesului-verbal;

51 Întrucât reclamanta nu a susținut că, din acest motiv, procesul-verbal ar cuprinde, în ceea ce o privește, neclarități sau omisiuni substanțiale;

52 Întrucât este necesar să se concluzioneze că neregula constatată nu a avut în speță consecințe prejudiciabile care pot vicia procedura administrativă;

53 Întrucât, în aceste condiții, obiecțiile menționate anterior trebuie respinse;

IV — Cu privire la obiecțiile referitoare la participarea insuficientă a reclamantei la procedura administrativă

54 Întrucât reclamanta se plânge de nerespectarea de către Comisie a unui principiu general de drept care îi impune acesteia să permită celor interesați să participe îndeaproape la procedura administrativă pentru a putea corecta eventualele neclarități și a completa argumentele insuficiente;

55 Întrucât această lipsă de colaborare din partea Comisiei ar rezulta în special din faptul că decizia atacată ar fi păstrat niște inexactități evidente, dat fiind că nu s-a ținut seama de observațiile prezentate de reclamantă în răspunsul acesteia la comunicarea obiecțiilor;

56 Întrucât dreptul la apărare este respectat de îndată ce fiecare dintre persoanele în cauză a avut posibilitatea de a prezenta observații scrise și orale cu privire la obiecțiile reținute de către Comisie în ceea ce o privește;

57 Întrucât nu se contestă faptul că, în cursul procedurii administrative, reclamanta a avut această posibilitate;

58 Întrucât, prin urmare, această obiecție nu este întemeiată;

V — Cu privire la obiecțiile referitoare la temeiul juridic al Regulamentului nr. 99 al Comisiei

59 Întrucât reclamanta susține că delegarea către Comisie a competenței de a elabora dispoziții referitoare la audierea celor interesați și a terților, conferită prin articolul 24 din Regulamentul nr. 17, se referă la o activitate legislativă și, din acest motiv, este incompatibilă cu articolul 87 și cu dispozițiile coroborate ale articolelor 155 și 4 din tratat;

60 Întrucât articolul 87 atribuie Consiliului misiunea de a adopta „toate regulamentele sau directivele utile în vederea aplicării principiilor prevăzute la articolele 85 și 86”;

61 Întrucât nu se poate deduce din aceasta că i se interzice Consiliului să confere Comisiei competența de a adopta măsuri de reglementare necesare pentru punerea în aplicare a normelor pe care acesta le-a adoptat în cadrul misiunii sale;

62 Întrucât articolul 155 din tratat, care prevede atribuirea, în acest scop, de competențe Comisiei de către Consiliu, nu limitează această împuternicire la competențe care nu sunt de reglementare;

63 întrucât la articolul 19 din Regulamentul nr. 17, Consiliul a prevăzut dreptul întreprinderilor, părți într-una din procedurile prevăzute de către acest regulament, de a fi audiate de către Comisie;

64 întrucât, la articolul 24 din același regulament, Consiliul a autorizat Comisia să adopte dispoziții de aplicare cu privire la aceste audieri;

65 întrucât principiul audierii celor interesați de către Comisie a fost adoptat de către Consiliu, normele care stabilesc procedura care trebuie urmată în această privință, oricât de importante ar fi, constituie măsuri de punere în aplicare în sensul articolului 155 menționat anterior;

66 întrucât, prin urmare, îi este permis Consiliului să încredințeze instituției competente pentru aplicarea acestei proceduri misiunea de a stabili detaliile acesteia;

67 întrucât, prin urmare, excepția de ilegalitate pe care reclamanta o invocă în privința articolului 24 din Regulamentul nr. 17 nu este întemeiată;

68 întrucât reclamanta susține, de asemenea, că proiectul Regulamentului nr. 17, care a fost înaintat Parlamentului, nu prevedea atribuirea de competențe Comisiei, astfel încât acesta nu ar fi putut să-și exprime opinia în această privință;

69 întrucât proiectul menționat anterior, în versiunea care face obiectul unui aviz favorabil al Parlamentului (JO 1961, p. 1416) cuprinde la articolul 20 o dispoziție identică în mod substanțial cu cea de la articolul 24 din Regulamentul nr. 17;

70 întrucât, prin urmare, această obiecție nu este întemeiată;

VI — Cu privire la obiecția referitoare la componența organului administrativ

71 Întrucât reclamanta invocă încălcarea unui principiu general care impune continuitate în ceea ce privește componența organului administrativ care a fost sesizat cu privire la o procedură care ar putea determina aplicarea unei amenzi;

72 întrucât nu există niciun principiu general de această natură și, prin urmare, obiecția nu este întemeiată;

VII — Cu privire la obiecția referitoare la încălcarea unor norme fundamentale de procedură, întemeiată pe insuficiența motivării

73 Întrucât, în ceea ce privește încălcarea unor norme fundamentale de procedură, reclamanta invocă o serie de obiecții referitoare la motivarea deciziei atacate;

74 întrucât aceasta obiectează în primul rând că decizia omite să se refere la părți importante ale memoriului său în răspuns la comunicarea obiecțiilor, care priveau în special caracteristicile pieței produselor farmaceutice și lipsa de obiect a protecției teritoriale;

75 întrucât aceste omisiuni ar împiedica orice control al competenței Comisiei pentru a interveni în temeiul articolului 85 din tratat ca urmare a unei potențiale bariere în calea comerțului între statele membre;

76 întrucât, în temeiul articolului 190 din tratat, Comisia este obligată să-și motiveze deciziile, menționând elementele de fapt de care depinde justificarea legală a măsurii și considerațiile în baza cărora a adoptat decizia;

77 întrucât, cu toate acestea, nu i se solicită Comisiei să discute toate chestiunile de fapt și de drept care au fost ridicate de fiecare persoană interesată în cursul procedurii administrative;

78 întrucât, în ceea ce privește în special deciziile care impun o amendă, motivarea trebuie considerată drept suficientă de îndată ce aceasta indică în mod clar și coerent considerațiile de fapt și de drept pe baza cărora a fost impusă amenda persoanelor în cauză, astfel încât să le permită atât acestora, cât și Curții să cunoască elementele esențiale ale raționamentului Comisiei;

79 întrucât din decizie rezultă că, în ceea ce privește situația pieței produselor farmaceutice, Comisia a estimat că aceasta nu era decisivă pentru constatarea unei încălcări a regulilor de concurență din tratat;

80 întrucât, prin urmare, Comisia nu a încălcat normele fundamentale de procedură prin omiterea, din cuprinsul motivelor pe care s-a bazat decizia, a elementelor pe care aceasta le considera, pe drept sau pe nedrept, nerelevante în cauză;

81 întrucât, în ceea ce privește protecția teritorială, decizia prezintă în mod clar și coerent motivele, de fapt și de drept, pentru care Comisia a pretins că reclamanta a efectuat, împreună cu alte întreprinderi, o partajare a piețelor în interiorul Comunității;

82 întrucât, prin urmare, obiecțiile menționate anterior nu sunt întemeiate;

83 întrucât reclamanta susține, în continuare, că unele dintre considerentele deciziei sunt contradictorii;

84 întrucât, cu toate acestea, din moment ce reclamanta s-a limitat la indicarea acestor considerente, fără a oferi detalii în susținerea afirmației sale, obiecția nu ar putea fi invocată în mod util;

85 întrucât reclamanta se plânge, de asemenea, că decizia atacată cuprinde afirmații nemotivate sau motivate în mod insuficient;

86 întrucât, în ceea ce privește pasajele criticate în motivare referitoare la inconveniente cauzate de acord cumpărătorilor, considerațiile respective nu au o valoare hotărâtoare în raționamentul Comisiei;

87 întrucât, în ceea ce privește obiecția privind insuficiența motivării în ceea ce privește afirmațiile cuprinse la paragrafele (2) și (3) ale alineatului (24) din decizie, aceasta ține de proba faptelor care stau la baza deciziei și, prin urmare, de fond;

88 întrucât, în această privință, precizările existente în decizia Comisiei sunt suficiente pentru a permite înțelegerea raționamentului Comisiei și controlul Curții;

89 întrucât, prin urmare, aceste obiecții nu sunt întemeiate;

90 întrucât reclamanta ridică, de asemenea, obiecția că pârâta a încălcat articolul 4 din Regulamentul nr. 99, prin faptul că anumite pasaje ale deciziei atacate – referitoare, în special, la sfera de aplicare juridică a gentlemen's agreement, ale acordului privind exportul și ale compensării cantităților – nu se regăseau în comunicarea obiecțiilor sau se găseau sub o altă formă;

91 întrucât decizia nu trebuie să fie în mod necesar o copie a comunicării obiecțiilor;

92 întrucât, în fapt, Comisia trebuie să țină seama de elementele care rezultă din procedura administrativă fie pentru a renunța la obiecțiile care s-au dovedit neîntemeiate, fie pentru a adapta și a completa, atât în fapt, cât și în drept, argumentația pe care o aduce în sprijinul obiecțiile pe care le menține;

93 întrucât această ultimă posibilitate nu se află în contradicție cu dreptul la apărare protejat prin articolul 4 menționat anterior;

94 întrucât această dispoziție se respectă în cazul în care decizia nu pretinde că persoanele în cauză au săvârșit alte încălcări decât cele menționate în comunicarea obiecțiilor și se limitează la a lua în considerare faptele asupra cărora cei interesați au avut ocazia să-și exprime punctul de vedere;

95 întrucât din comparația între comunicarea obiecțiilor, adusă la cunoștința reclamantei la 30 iulie 1968, și textul deciziei atacate nu rezultă nicio obiecție de această natură;

96 întrucât, prin urmare, această obiecție este neîntemeiată;

97 întrucât reclamanta ridică obiecții privind încălcarea de către Comisie a unui principiu de drept conform căruia trebuie atrasă atenția justițiabililor asupra drepturilor acestora la o cale de atac și asupra termenelor stabilite în acest scop;

98 întrucât reclamanta a introdus acțiunea în termenul prevăzut, prezenta obiecție nu este relevantă;

VIII — Cu privire la obiecția referitoare la publicitatea făcută deciziei

99 Întrucât reclamanta aduce acuzații Comisiei cu privire la faptul că aceasta ar fi încălcat principiile pe care se întemeiază articolul 21 din Regulamentul nr. 17, deoarece aceasta a comunicat presei decizia atacată și a publicat-o integral în Jurnalul Oficial al Comunităților, cu toate că nu figurează printre deciziile a căror publicare este prevăzută de acest articol;

100 întrucât, în acest mod, pârâta ar fi influențat opinia publică în detrimentul reputației reclamantei și a poziției acesteia la bursă;

101 întrucât articolul 21 din Regulamentul nr. 17 care prevede publicarea anumitor decizii, nu cuprinde deciziile adoptate în aplicarea articolului 15 din regulamentul respectiv;

102 întrucât, în cazul în care Comisia nu era obligată să publice decizia atacată, nu există nimic în litera sau în spiritul articolului 21 menționat anterior care ar fi putut s-o

împiedice să efectueze această publicare, dat fiind că aceasta din urmă nu constituia o divulgare a secretului comercial al întreprinderilor;

103 întrucât comunicarea către presă efectuată de către serviciile Comisiei nu modifica nici sensul, nici conținutul deciziei;

104 întrucât publicitatea făcută astfel deciziei poate să contribuie chiar și la asigurarea respectării regulilor de concurență din tratat;

105 întrucât, prin urmare, această obiecție nu este întemeiată;

D — Cu privire la fond

I — Cu privire la calificarea și durata gentlemen's agreement

106 Întrucât reclamanta aduce acuzații Comisiei referitor la faptul de a fi considerat un tot indisolubil, în ceea ce privește articolul 85, acordul privind exportul referitor la comerțul cu țările terțe și gentlemen's agreement care reglementează comportamentul membrilor săi pe piața comună;

107 întrucât, spre deosebire de acordul privind exportul, gentlemen's agreement nu constituia un acord în sensul articolului 85 alineatul (1), și, în orice caz, a încetat să existe în mod definitiv de la sfârșitul lunii octombrie 1962;

108 întrucât comportamentul părților la acordul privind exportul nu permite să se concluzioneze că acestea au continuat să aplice restricțiile privind concurența prevăzute inițial de către gentlemen's agreement;

109 întrucât concluziile contrare la care ajunge decizia atacată ar fi viciate deoarece acestea se bazează pe constatări inexacte;

110 întrucât gentlemen's agreement, a cărui existență până la sfârșitul lunii octombrie 1962 este recunoscută de către reclamantă, avea drept obiect restrângerea concurenței pe piața comună;

111 întrucât părțile la acordul privind exportul și-au declarat reciproc disponibilitatea de a se conforma gentlemen's agreement și admit faptul că s-au conformat acestuia până la sfârșitul lunii octombrie 1962;

112 întrucât acest document exprima în mod fidel voința comună a membrilor înțelegerii cu privire la comportamentul acestora pe piața comună;

113 întrucât, de asemenea, acesta conținea o clauză conform căreia încălcarea gentlemen's agreement ar constitui ipso facto o încălcare a acordului privind exportul;

114 întrucât, în aceste condiții, este necesar să se țină seama de această legătură pentru a califica gentlemen's agreement în raport cu categoriile de acte interzise prin articolul 85 alineatul (1);

115 întrucât pârâta își întemeiază opinia cu privire la continuarea gentlemen's agreement până în februarie 1965 pe documente și declarații care emană de la părțile la acord, al

căror conținut neclar și chiar contradictoriu nu permite luarea unei decizii cu privire la intenția acestor întreprinderi de a înceta gentlemen's agreement cu ocazia reuniunii din 29 octombrie 1962;

116 prin urmare, este necesar să se analizeze comportamentul întreprinderilor pe piața comună după 29 octombrie 1962 cu privire la următoarele aspecte: partajarea piețelor naționale, stabilirea prețurilor comune, stabilirea cotelor de vânzare și interzicerea fabricării chinidinei sintetice;

II — Cu privire la protejarea piețelor naționale ale producătorilor

117 Întrucât gentlemen's agreement garantează protecția fiecărei piețe naționale în favoarea producătorilor din diferite state membre;

118 întrucât, după luna octombrie 1962, atunci când au avut loc livrări semnificative pe una dintre aceste piețe din partea producătorilor din alte state, precum în cazul vânzărilor de chinină și chinidină în Franța, aceștia din urmă s-au aliniat în mod substanțial la prețurile de pe piața internă din Franța, mai ridicate decât prețurile la exportul către țări terțe;

119 întrucât nu rezultă să se fi produs modificări în volumul nesemnificativ al schimburilor comerciale între celelalte state membre menționate de clauza de protecție națională, în ciuda diferențelor considerabile în ceea ce privește prețurile practicate în fiecare dintre aceste state;

120 întrucât divergențele existente între legislațiile interne ale acestor state nu explică îndeajuns aceste diferențe de preț sau lipsa semnificativă a schimburilor comerciale;

121 întrucât obstacolele care pot rezulta din diferențele existente între legislațiile naționale care reglementează produsele farmaceutice de marcă în ceea ce privește schimburile comerciale de chinină și de chinidină nu ar putea fi invocate în mod util pentru a explica aceste fapte;

122 întrucât corespondența purtată în perioada octombrie-noiembrie 1963 între părțile la acordul privind exportul în ceea ce privește protecția piețelor naționale nu a făcut altceva decât să confirme voința acestor întreprinderi de a lăsa neschimbată această stare de fapt;

123 întrucât această voință a primit o confirmare ulterioară din partea Nedchem cu ocazia reuniunii întreprinderilor în cauză de la Bruxelles la 14 martie 1964;

124 întrucât, din aceste circumstanțe, rezultă că, în ceea ce privește restricțiile privind concurența care decurg din protecția piețelor naționale ale producătorilor, aceștia au continuat, după reuniunea din 29 octombrie 1962, să se conformeze gentlemen's agreement din 1960 și au confirmat existența unei voințe comune în acest scop;

125 reclamanta susține că, în special din cauza penuriei materiilor prime, partajarea piețelor naționale, astfel cum rezultă din schimbul de scrisori din perioada octombrie-noiembrie 1963, nu avea niciun efect asupra concurenței pe piața comună;

126 întrucât, în ciuda insuficienței materiilor prime și a unei creșteri a cererii respectivelor produse, astfel cum se constată în decizia atacată, o amenințare serioasă cu penuria nu s-a manifestat, cu toate acestea, decât în 1964, ca urmare a întreruperii livrărilor de către Nedchem provenind de la administrația americană;

127 întrucât, pe de altă parte, o astfel de situație nu este de natură să facă licit un acord al cărui obiect este restrângerea concurenței pe piața comună și care afectează schimburile comerciale între state;

128 întrucât partajarea piețelor naționale are drept obiect restrângerea concurenței și a schimburilor comerciale pe piața comună;

129 întrucât faptul că, atunci când a existat amenințarea cu penuria materiilor prime, acest acord ar fi putut avea, în practică, o influență mai mică asupra concurenței și asupra comerțului internațional decât într-o perioadă normală, nu ar putea schimba în niciun fel faptul că părțile nu și-au încetat activitățile;

130 întrucât, de altfel, reclamanta nu a furnizat niciun element decisiv din care ar putea rezulta că aceasta ar fi încetat să se comporte în conformitate cu acordul înainte de data expirării acordului privind exportul;

131 întrucât, prin urmare, obiecțiile cu privire la acea parte a deciziei referitoare la continuarea acordului privind protecția piețelor naționale ale producătorilor până la începutul lunii februarie 1965 nu sunt întemeiate;

III — Cu privire la stabilirea în comun a prețurilor de vânzare

132 Întrucât, în ceea ce privește stabilirea în comun a prețurilor de vânzare pentru piețele care n-au fost partajate, respectiv Uniunea Belgiano-Luxemburgheză și Italia, gentlemen's agreement prevedea aplicarea, pentru aceste vânzări, a grilei de prețuri curente la exportul în țările terțe stabilită de comun acord, în conformitate cu acordul privind exportul;

133 întrucât stabilirea în comun a prețurilor de vânzare de către producători pentru aproape toată producția de chinină și chinidină comercializată pe piața comună poate afecta comerțul între statele membre și restrânge în mod îngrijorător concurența pe piața comună;

134 întrucât, în cazul în care, astfel cum susține pârâta, părțile la acordul privind exportul ar fi continuat până în februarie 1965 să aplice, pentru produsele livrate de către acestea în statele membre menționate anterior, prețurile curente ale acestora la export, ar rezulta că acestea ar fi continuat să se conformeze părții din gentlemen's agreement care se referă la stabilirea în comun a prețurilor de vânzare;

135 întrucât, în ceea ce privește perioada noiembrie 1962 - aprilie 1964, datele furnizate de către pârâtă arată o identitate semnificativă și constantă între prețurile curente stabilite la export în cadrul acordului și prețurile practicate de către întreprinderile în cauză, inclusiv de către reclamantă, pentru vânzările acestora pe piețele naționale care nu sunt protejate în cadrul Comunității;

136 întrucât, atunci când aceste prețuri se îndepărtează de grila de prețuri la export, aceasta se realizează în funcție de rabaturi sau de majorări care, în general, corespund celor convenite în cadrul gentlemen's agreement;

137 întrucât reclamanta nu a furnizat nicio probă care să poată infirma temeinicia acestei demonstrații;

138 întrucât, pe de altă parte, creșterea prețurilor cu 15%, hotărâtă de comun acord la 12 martie 1964 în temeiul acordului privind exportul care a determinat retragerea opoziției manifestate de către Nedchem, s-a aplicat în mod uniform, cu toate că această întreprindere ar fi preferat să practice în continuare prețuri mai mici în ceea ce privește produsele livrate în Italia, Belgia și Luxemburg;

139 întrucât aceste circumstanțe arată faptul că, în materie de prețuri de vânzare, părțile la acordul privind exportul au continuat, după luna octombrie 1962, să se comporte pe piața comună ca și cum gentlemen's agreement din 1960 ar fi fost încă în vigoare;

140 întrucât comportamentul membrilor acordului în materie de prețuri, începând cu luna mai 1964, a făcut obiectul unor discuții aprofundate numai în urma întrebărilor adresate părților, în cursul procedurii orale, de către Curte;

141 întrucât rezultă din aceste dezbateri, luând în considerare datele furnizate de către părți, că, în cursul anului 1964 și, în special, începând cu luna mai, un membru al acordului a aplicat, într-un număr tot mai mare de cazuri, prețuri care se îndepărtează de prețurile curente la export, fără ca părțile să fi fost în măsură să explice într-un mod convingător cum ar putea acest fapt să se împace cu menținerea în vigoare a acordului în cauză;

142 întrucât în absența comunicării întreprinderilor în cauză a rezultatelor verificărilor efectuate în Italia și în Belgia, care a împiedicat orice posibilitate de clarificare și de discutare în etapa procedurii administrative, pare să fi contribuit la menținerea sub tăcere a unor fapte care ar fi trebuit clarificate;

143 întrucât, în aceste condiții, nu s-a stabilit, în conformitate cu dispozițiile legale, că reclamanta a practicat, de comun acord cu ceilalți producători, prețuri uniforme pentru vânzările sale în Uniunea Belgiano-Luxemburgheză și în Italia după mai 1964;

144 întrucât, prin urmare, încălcarea trebuie disociată de perioada cuprinsă între mai 1964 și februarie 1965;

IV — Cu privire la cotele de vânzare

145 Întrucât, în ceea ce privește stabilirea cotelor de vânzare pentru piața comună, care a fost legată de un sistem de compensare și care a constituit o garanție suplimentară a partajării piețelor naționale, reclamanta susține că o condiție necesară pentru funcționarea unui astfel de sistem, și anume comunicarea reciprocă a tuturor vânzărilor, inclusiv a celor efectuate în Comunitate, nu a mai fost îndeplinită după luna octombrie 1962;

146 întrucât nu rezultă în mod clar dacă, în ceea ce privește comunicările întreprinderilor referitoare la vânzări, pe care pârâta le-a produs în sprijinul afirmației sale contrare, acestea vizează, de asemenea, livrările pe piața comună;

147 întrucât, din contră, aceste documente se referă, în general, în mod expres la „vânzările la export”, expresie prin care membrii acordului desemnau de obicei vânzările către țările terțe;

148 întrucât, de asemenea, dintr-un schimb de scrisori din ianuarie 1964 dintre doi membri ai acordului rezultă că nici comunicarea cifrelor referitoare la aceste vânzări la export nu se mai efectua în mod regulat;

149 întrucât pârâta însăși, în motivele deciziei atacate, admite că, în cursul anilor 1963-1964, mecanismul compensărilor care urmărește asigurarea respectării cotelor nu a fost aplicat din cauza insuficienței materiilor prime și a creșterii cererii, astfel încât membrii acordului nu mai aveau interesul să efectueze livrări compensatorii între ei;

150 întrucât, în ședință, pârâta a prezentat un tabel cu cantitățile de chinină comercializată de către Nedchem, Boehringer și Buchler din 1962 până în 1964, cu scopul de a demonstra că aceste cantități, considerate ca procente din totalul cotelor, nu se îndepărtează în mod semnificativ pentru această perioadă de cota repartizată fiecăreia dintre întreprinderile din cadrul acordului și, astfel, că mecanismul cotelor ar fi continuat să funcționeze după 1962;

151 întrucât, cu toate acestea, tabelul menționat anterior, care exclude de altfel vânzările de chinidină, arată că, luând chiar drept bază media înregistrată în ultimii doi ani, abateri semnificative continuă să existe în ceea ce privește fiecare dintre cele trei întreprinderi în raport cu cota proprie;

152 întrucât, mai mult, cifrele furnizate de către Comisie au un caracter global, cuprinzând totalitatea vânzărilor de chinină ale întreprinderilor în cauză, și nu permit, prin urmare, să se identifice care a fost evoluția comportamentului acestora pe piața comună;

153 întrucât, în absența unor probe suficiente cu privire la continuarea sistemului de cote pentru vânzările pe piața comună după octombrie 1962, este necesar să se concluzioneze că obiecțiile reclamantei în ceea ce privește această parte a deciziei atacate sunt întemeiate;

V — Cu privire la restricțiile aplicate fabricării de chinidină sintetică

154 Întrucât gentlemen's agreement interzicea grupului de întreprinderi franceze fabricarea de chinidină sintetică;

155 întrucât prin gravitatea restricțiilor impuse unor întreprinderi dintr-un stat membru în favoarea unor întreprinderi din alte state membre și ținând seama de importanța acestor întreprinderi pe piața în cauză, aceste interdicții au drept scop, în mod clar, restrângerea concurenței pe piața comună și pot afecta comerțul între statele membre;

156 întrucât circumstanța invocată conform căreia întreprinderile franceze nu ar fi fost în măsură, atunci când a fost încheiat acest acord, să fabrice chinidină sintetică nu i-ar putea conferi un caracter licit unei asemenea restricții care împiedică orice posibilitate ca acestea să întreprindă respectiva activitate;

157 întrucât acceptarea acestei limitări a libertății lor de acțiune de către întreprinderile franceze se poate explica luând în considerare interesul acestora - ca urmare a prețurilor destul de mari pe care le practicau în Franța pentru produsele lor – pentru menținerea protecției teritoriale de care acestea beneficiau pe piața lor națională;

158 întrucât, ținând seama de legătura existentă între aceste două restricții privind concurența, se poate deduce în mod rezonabil că interdicția de producție a durat la fel de mult ca protecția teritorială;

159 întrucât, cu toate că este adevărat că Boehringer, în martie 1964, a cedat o licență pentru producerea de chinidină membrului englez al cartelului și căruia gentlemen's agreement îi impunea interdicții asemănătoare cu cele impuse întreprinderilor franceze, aceasta nu schimbă cu nimic ceea ce s-a constatat deja cu privire la raporturile între întreprinderile franceze și membrii germani și olandezi ai cartelului;

160 întrucât, deși este posibil ca din cauza insuficienței materiilor prime, constatată prin decizia contestată (nr. 29 ultimul paragraf), protecția piețelor naționale nu a exercitat, în ultima sa perioadă, efecte importante pe planul concurenței și al schimburilor comerciale între statele membre, acest cartel s-a menținut până în februarie 1965;

161 întrucât, în lipsa oricărei indicații contrare și având în vedere legăturile menționate anterior între cele două aspecte ale cartelului, este necesar să se ia în considerare că acordul care restrânge libertatea de fabricare a întreprinderilor franceze a avut aceeași durată;

162 întrucât, prin urmare, obiecțiile reclamantei în această privință nu sunt întemeiate;

VI — Evaluarea globală a acordului pe piața comună

163 Întrucât din cele menționate anterior rezultă că reclamanta a participat împreună cu alți producători de chinină și chinidină la un acord interzis prin articolul 85 din Tratatul CEE;

164 întrucât acest acord a continuat să existe în aproape toate aspectele sale, chiar și după reuniunea din 29 octombrie 1962;

165 întrucât există îndoieli serioase cu privire la continuarea acordului după 1962 numai în ceea ce privește aplicarea cotelor de vânzare;

166 întrucât, cu toate acestea, faptul că întreprinderile nu au continuat să aplice sistemul de cote nu pare să fi îmbunătățit în mod semnificativ condițiile concurenței, de vreme ce acestea au continuat să practice prețuri stabilite în comun, să aplice în mod uniform pentru livrările lor pe piața comună creșteri comune ale prețurilor, efectuate în martie și în octombrie 1964 și stabilite în cadrul acordului privind exportul, precum și să mențină

protecția piețelor naționale respective și interdicția de a produce chinidină sintetică aplicată întreprinderilor franceze;

167 întrucât, cu toate acestea, aplicarea unor prețuri uniforme pentru livrările în Italia, Belgia și Luxemburg nu a putut fi constatată decât până în aprilie 1964;

168 întrucât, în cele din urmă, chiar dacă trebuie să se admită că acordul privind exportul ar fi putut funcționa în mod independent de acordul privind piața comună, este necesar să se constate că, în fapt, membrii cartelului au atribuit o mare importanță aplicării comune a ambelor acorduri;

169 întrucât, cu toate că, începând cu luna octombrie 1963, acordul privind exportul a fost declarat ca fiind „suspendat”, din declarațiile făcute de către întreprinderile în cauză în cursul reuniunilor ulterioare ale acestora, precum și din comportamentul ulterior al acestora, rezultă că încă mai aveau interesul de a menține acordul, în special în vederea unei eventuale utilizări pe piața comună;

VII — Cu privire la obiecțiile referitoare la amendă

170 Întrucât reclamanta aduce acuzații Comisiei referitor la faptul că aceasta i-a aplicat o amendă pentru o încălcare care luase sfârșit;

171 întrucât amenzile prevăzute la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 au caracterul unor penalități cu titlu cominatoriu și nu al unor sancțiuni penale;

172 întrucât sancțiunile prevăzute la articolul 15 din Regulamentul nr. 17 nu au caracterul unor penalități cu titlu cominatoriu;

173 întrucât acestea au drept scop reprimarea comportamentelor ilicite, precum și prevenirea repetării acestora;

174 întrucât acest scop nu ar putea fi atins în mod corespunzător în cazul în care aplicarea unei sancțiuni ar trebui să se limiteze numai la actualele încălcări;

175 întrucât competența Comisiei de a impune sancțiuni nu este afectată în niciun fel de încetarea comportamentului care a stat la baza încălcării și a posibilelor efecte dăunătoare ale acestuia;

176 întrucât evaluarea gravității încălcării, în scopul de a stabili valoarea amenzii, trebuie să se efectueze ținând seama în special de natura restricțiilor cu privire la concurență, de numărul și de importanța întreprinderilor în cauză, de partea de piață pe care acestea o controlează în Comunitate, precum și de situația pieței în perioada în care a avut loc încălcarea;

177 întrucât reclamanta invocă o excepție de ilegalitate împotriva articolului 15 menționat anterior, pe baza faptului că sistemul de amenzi prevăzut de această dispoziție se deosebește în mod esențial de sistemul prevăzut de către proiectul Comisiei cu privire la care a fost consultat Parlamentul;

178 întrucât proiectul de regulament cu privire la care a fost consultat Parlamentul, considerat în ansamblul său, nu a fost afectat în fond;

179 întrucât, prin urmare, excepția de ilegalitate nu este întemeiată;

180 întrucât reclamanta solicită Comisiei să elimine sau, cel puțin, să reducă în mod substanțial amenda deoarece încălcarea ce îi este imputată ar avea un caracter „pur formal”;

181 întrucât aceasta susține, de asemenea, că nu ar exista un raport corect între amenda impusă și încălcarea comisă, ținând seama în special de faptul că reclamanta a susținut întotdeauna în cadrul cartelului menținerea prețurilor la un nivel mai puțin ridicat;

182 întrucât din considerațiile de mai sus cu privire la obiecțiile referitoare la constatările faptelor cuprinse în decizia în litigiu rezultă că încălcarea nu are un caracter pur formal;

183 întrucât la alineatul (40) al treilea paragraf din decizia atacată, se afirmă în mod explicit faptul că reclamanta s-a pronunțat în mai multe rânduri în favoarea unor prețuri relativ scăzute;

184 întrucât, prin urmare, Comisia a ținut seama de acest element în evaluarea amenzii;

185 întrucât luarea în considerare a circumstanțelor atenuante în favoarea reclamantei înseamnă că amenda ce i-a fost aplicată, în raport cu cele impuse celorlalți membri ai cartelului, este proporțional mai mică decât cota de care dispunea în cadrul cartelului;

186 întrucât, cu toate acestea, valoarea relativ ridicată a amenzii impuse reclamantei se justifică în special din cauza faptului că această întreprindere deține cea mai mare parte a pieței pentru produsele în cauză, luând în considerare influența majoră pe care aceasta o exercită la elaborarea și la punerea în aplicare a acordurilor, precum și caracterul grav și conștient al încălcărilor comise de către aceasta;

187 întrucât constatările deciziei atacate referitoare la încălcările imputabile reclamantei sunt astfel, în părțile lor esențiale, întemeiate;

188 întrucât excluderea stabilirii cotelor de vânzare pentru perioada noiembrie 1962 - februarie 1965 și a prețurilor de vânzare pentru perioada mai 1964 - februarie 1965 nu a diminuat în mod semnificativ gravitatea restricțiilor privind concurența care decurg din acord, aceasta justifică numai o ușoară diminuare a amenzii;

189 întrucât este necesar ca amenda să fie redusă la 200 000 unități de cont;

Cu privire la cheltuielile de judecată

190 Întrucât, în conformitate cu articolul 69 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul de procedură al Curții, partea care cade în pretenții este obligată la plata cheltuielilor de judecată, în cazul în care s-a solicitat acest lucru de către partea care a câștigat;

191 întrucât reclamanta a căzut în pretenții cu privire la aspectele esențiale, trebuie obligată la plata cheltuielilor de judecată în această procedură;

pentru aceste motive,

având în vedere actele de procedură;

după audierea raportului judecătorului raportor;

după audierea pledoariilor părților;

după ascultarea concluziilor avocatului general ;

având în vedere Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene, în special articolul 85;

având în vedere Regulamentele nr.17/62 al Consiliului și nr. 99/63 al Comisiei Comunității Economice Europene;

având în vedere Protocolul privind Statutul Curții de Justiție a Comunității Economice Europene;

având în vedere Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Comunităților Europene;

CURTEA,

respingând orice alte concluzii, mai ample sau contrare, declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea în anulare;

2) Anulează Decizia Comisiei Comunităților Europene din 16 iulie 1969 (JO L 192, p. 5 și urm.) pentru faptul că la articolul 1 aceasta constată că reclamanta a aplicat clauzele gentlemen's agreement din 9 aprilie 1960 privind sistemul de cote și de compensare în cursul perioadei noiembrie 1962 - februarie 1965, și stabilirea prețurilor și reducerilor aplicabile exporturilor de chinină și chinidină în cursul perioadei mai 1964 - februarie 1965;

3) Amenda aplicată reclamantei prin decizia menționată anterior se reduce la 200 000 unități de cont;

4) Obligă reclamantul la plata cheltuielilor de judecată.

Întocmită și pronunțată de către Curte la Luxemburg, 15 iulie 1970.

Lecourt		Monaco	Pescatore
Donner	Trabucchi	Strautë	Mertens de Wilmars

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, la 15 iulie 1970.

Grefier		Președinte
A. Van Houtte		R. Lecourt